

RAAP-NOTITIE 3690

Verkavelingsloot ten westen van Skar 4 in It Heidenskip

Gemeente Súdwest Fryslân

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek (waardering)**

Colofon

Opdrachtgever: Wetterskip Fryslân

Titel: Verkavelingssloot ten westen van Skar 4 in It Heidenskip, gemeente Súdwest Fryslân; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (waardering)

Status: eindversie

Datum: februari 2011

Auteurs: *drs. J.E.A. Jans & D. van den Berg*

Projectcode: NIJH2

Bestandsnaam: NO3690_NIJH2.doc

Projectleider: drs. J.E.A. Jans

Projectmedewerkers: D van den Berg & T.M. Perger

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 44877

Autorisatie: dr. G. Aalbersberg

Bevoegd gezag: gemeente Súdwest Fryslân

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2011

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

Algemeen

- *opdrachtgever*: Wetterskip Fryslân
- *aanleiding onderzoek*: te graven verkavelingssloot
- *datum uitvoering veldwerk*: 27 januari 2011

Locatiegegevens

- *plangebied*: het plangebied ligt in It Heidenskip, ten noordoosten van Koudum, in de Aent Lieuwes polder. Het bevindt zich ten westen de Skar nr. 4 (figuur 1).
- *plaats*: It Heidenskip
- *gemeente*: Súdwest Fryslân
- *provincie*: Fryslân
- *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 15E
- *plangebied in gebruik als*: grasland
- *lengte plangebied*: ca. 165 m
- *hoekpunten plangebied (X/Y)*:

- zuidwest:	162.023 / 549.308
- zuidoost:	162.028 / 549.310
- noordwest:	161.962 / 549.463
- noordoost:	161.966 / 549.465

Onderzoeksvragen

Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van een vuursteenvindplaats op de dekzandopduiking in het plangebied?

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.2), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

Archeologische gegevens

Een verkennend booronderzoek (Jans, 2010) in het plangebied heeft uitgewezen dat zich hier een dekzandopduiking bevindt (A). Uit dat onderzoek is gebleken dat zich ook ten oosten van het plangebied een dekzandopduiking bevindt (B). Mogelijk betreft het overigens dezelfde dekzandopduiking. De top van het dekzand van de dekzandopduikingen is intact. In het dekzand van dekzandopduiking B heeft zich een podzolbodem gevormd. Op deze locatie zijn vuurstenen artefacten aangetroffen.

In onderhavig plangebied heeft in het dekzand wel bodemvorming plaatsgevonden, maar heeft zich geen podzolbodem gevormd. Vanwege de hoogte van de dekzandopduiking, de intacte top van het dekzand en de aanwezigheid van een vindplaats uit de Steentijd direct ten oosten van het plangebied is het echter wel een kansrijke locatie voor de aanwezigheid van archeologische resten uit de Steentijd. Daarom is hier een waarderend booronderzoek uitgevoerd. Daarbij zijn op de dekzandopduiking (inclusief een bufferzone op de flank), in de hartlijn van de sloot, megaboringen zijn gezet met een tussenafstand van 15 m.

Historische gegevens

- *historische kaarten*: op de kaart van Schotanus uit het eind van de 17e eeuw (Schotanus à Sterringa, 1718), de kadastrale minuut uit circa 1832 (<http://www.hisgis.nl>), de kaart uit 1851 (Eekhoff, 1859) en de topografische kaart uit 1904 (Robas Producties, 1990) worden in het plangebied geen voor de archeologie belangwekkende elementen afgebeeld. Het plangebied is in gebruik als akkerland of grasland.

Bodemkundige en/of geologische gegevens

- *bodem volgens bodemkaart*: kalkarme drechtvaaggronden met zware klei op veen (Stiboka, 1970: code Mv41C).
- *geomorfologie volgens geomorfologische kaart*: vlakte van getij-afzettingen (code 2M35).

3 Veldonderzoek

Booronderzoek: methode

- *positie boringen*: de boringen zijn gezet op een onderlinge tussenafstand van 15 m in de hartlijn van de te graven verkavelingssloot.
- *gebruikt boormateriaal*: Edelmanboor met een diameter van 15 cm. Het relevante archeologische niveau (de top van het dekzand) is nat gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 2 mm. Het zeefresidu is onderzocht op het voorkomen van houtskool, vuursteen en andere archeologische indicatoren.
- *totaal aantal boringen*: 11
- *minimaal geboorde diepte*: 1,0 m -Mv
- *maximaal geboorde diepte*: 1,5 m -Mv
- *boorbeschrijvingen*: lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989)
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met*: meetlint

Booronderzoek: resultaten

- *beschrijving laagopvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogenetisch)*: de toplaag bestaat uit een 0,1 m tot 0,25 m dikke bouwvoor (meestal bruingrijze, sterk siltige, humeuze, stevige klei). Onder de bouwvoor bevindt zich een 0,05 tot 0,3 m dikke natuurlijke kleilaag (grijze, matig siltige, matig stevige klei). Onder deze kleilaag bevindt zich een veenpakket met een dikte van 0,4 tot 0,85 m. De top van het veenpakket bestaat in de meeste boringen uit sterk kleilig, ongedefinieerd veen met hieronder veraard, zwartbruin mosveen. Onder het veraarde mosveen ligt donkerbruin mosveen op bruin mosveen met wollegras. Onder het veenpakket is in de boringen 1 en 8 verspoeld dekzand aangetroffen (bruingrijs, zwak siltig, matig humeus, matig fijn zand met een enkele spoellaagje). Hieronder of gelijk onder het veenpakket bevindt zich dekzand (meestal bruingrijs en naar onder toe grijsgeel, zwak siltig, in de top vaak humeus, matig fijn zand met soms een spoor wortelresten). De top van het dekzand bevindt zich op 0,75 tot 1,15 m -Mv. In het dekzand heeft zich nergens een podzolbodem gevormd, maar heeft wel bodemvorming plaatsgevonden. In het dekzand zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Aanwijzingen voor de aanwezigheid van een vuursteenvindplaats in het plangebied ontbreken.

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De laagopeenvolging in het plangebied bestaat uit een bouwvoor, op een natuurlijke kleilaag, op veen op dekzand. In het dekzand heeft wel bodemvorming plaatsgevonden maar heeft zich geen podzolbodem gevormd. Archeologische indicatoren zijn niet aangetroffen. Aanwijzingen voor de aanwezigheid van een vuursteenvindplaats in het plangebied ontbreken.

Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het waarderend onderzoek wordt voor het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen. De geplande ingrepen ten behoeve van de aanleg van de verkavelingssloot kunnen vanuit archeologisch oogpunt zonder bezwaar worden uitgevoerd.

Indien toch archeologische resten worden aangetroffen, dient direct contact te worden opgenomen met de provinciaal archeoloog (zie contactgegevens hieronder).

- *contactpersoon overheid*: dr. G.J. de Langen, provinciaal archeoloog Fryslân (tel. 058-2925487)..
- *contactpersoon RAAP*: drs. J.E.A. Jans, projectleider (tel. 0512-589140).

Literatuur

Eekhoff, W., 1859. *Nieuwe atlas van de provincie Friesland*. Leeuwarden.

Jans, J.E.A., 2010. Twee nieuwe verkavelingsloten in It Heidenskip, gemeente Nijefurd; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek. *RAAP-notitie* 3630. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Robas Producties, 1990. *Historische Atlas Friesland. Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000*. Uitgeverij Robas Producties, Den Ijp.

Schotanus à Sterringa, B., 1718. *Uitbeelding der Heerlijkheit Friesland; zoo in 't algemeen als in haare XXX bijzondere Grietenijen*. François Halma, Ljouwert (Facsimile-uitgave 1979).

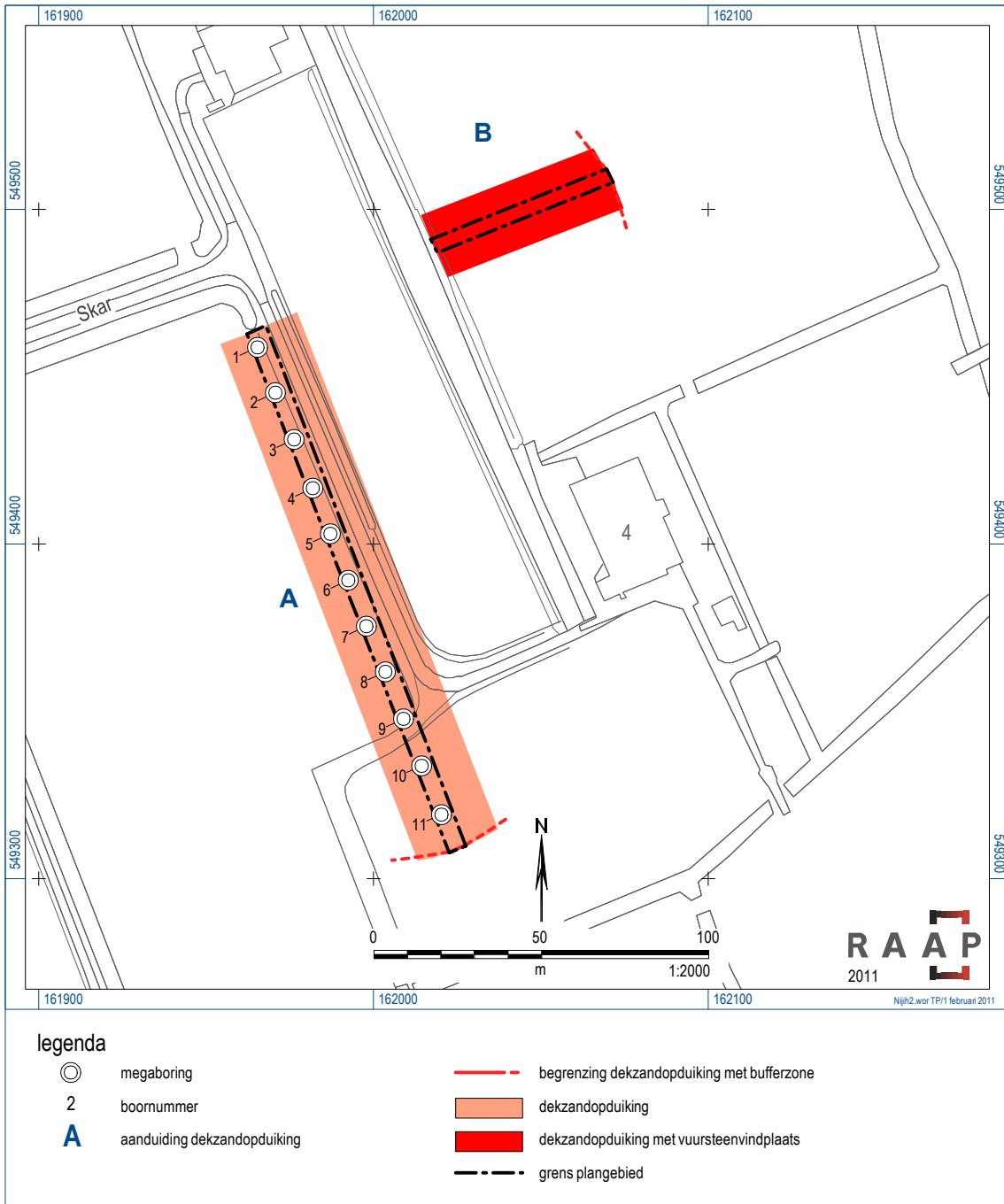
Stiboka, 1970. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 15 West (gedeeltelijk) Staveren – 15 Oost Staveren*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Resultaten onderzoek.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Figuur 1. Resultaten onderzoek.

Archeologische perioden			
Tijdperk		Datering	
Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)		1795	
Nieuwe tijd	B	1650	
	A	1500	
Middeleeuwen	Laat	1250	
	Vol	1050	
	Vroeg	Ottoons	900
		Karolingisch	725
		Merovingisch laat	525
		Merovingisch vroeg	450
	Romeinse tijd	Laat	270
Midden		70 na Chr.	
Vroeg		15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500
		Jong B	16.000
		Jong A	35.000
Midden		250.000	
Oud			

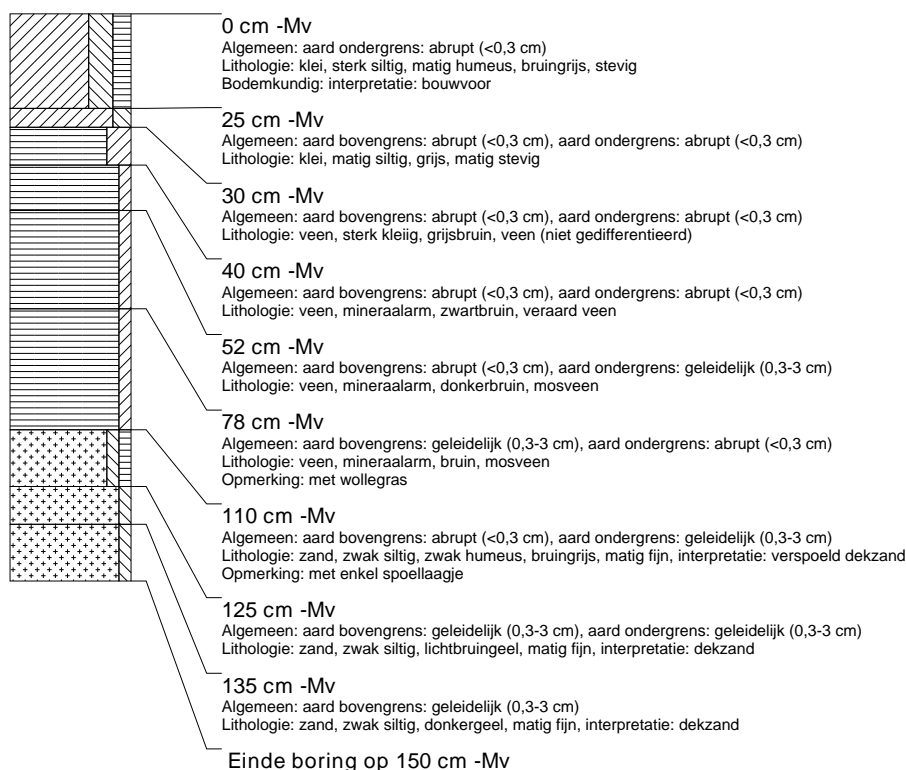
label1_standaard_Archeologisch_RAAP_2010

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

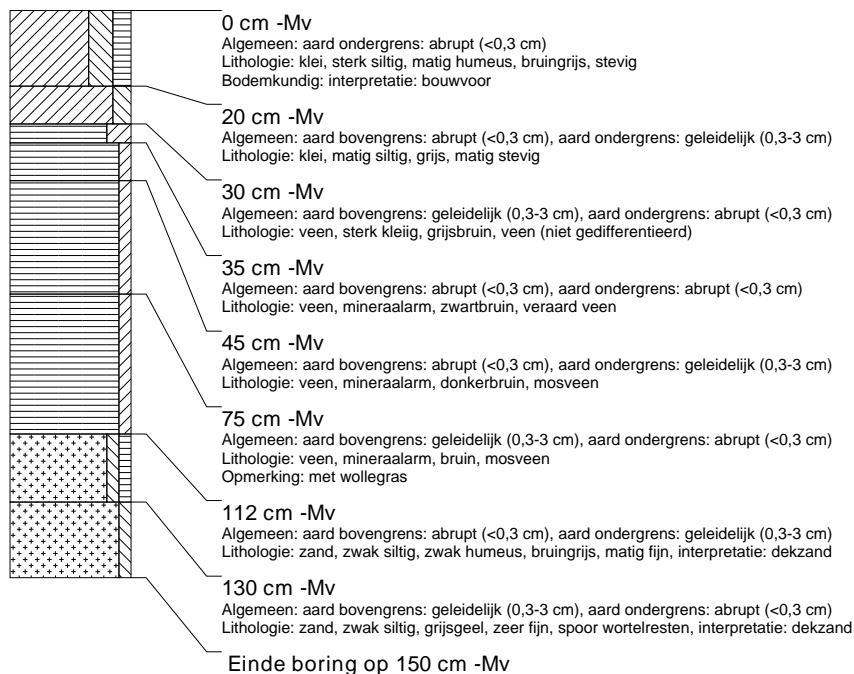
boring: NIJH2-1

beschrijver: DOB/JJ, datum: 26-1-2011, X: 161.965, Y: 549.459, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, plaatsnaam: It Heidenskip, opdrachtgever: Wetterskip Fryslan, uitvoerder: RAAP Noord

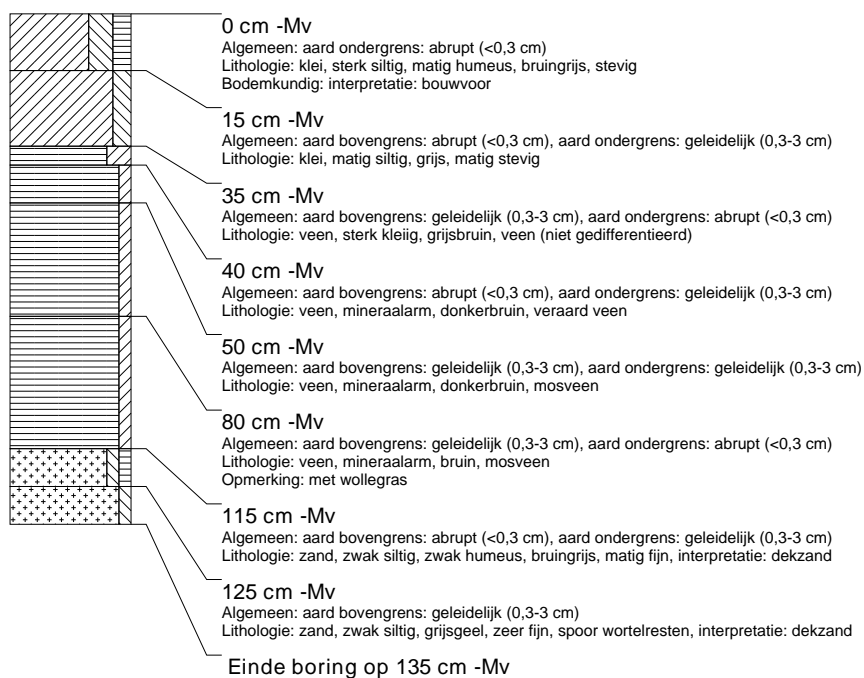
boring: NIJH2-2

beschrijver: DOB/JJ, datum: 26-1-2011, X: 161.971, Y: 549.445, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, plaatsnaam: It Heidenskip, opdrachtgever: Wetterskip Fryslan, uitvoerder: RAAP Noord

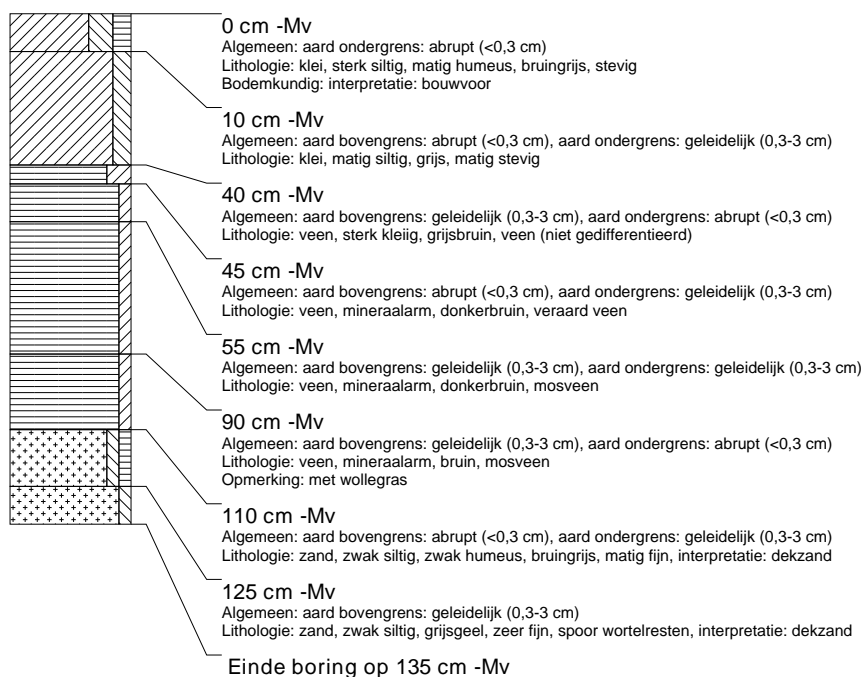
boring: NIJH2-3

beschrijver: DOB/JJ, datum: 26-1-2011, X: 161.976, Y: 549.431, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, plaatsnaam: It Heidenskip, opdrachtgever: Wetterskip Fryslan, uitvoerder: RAAP Noord

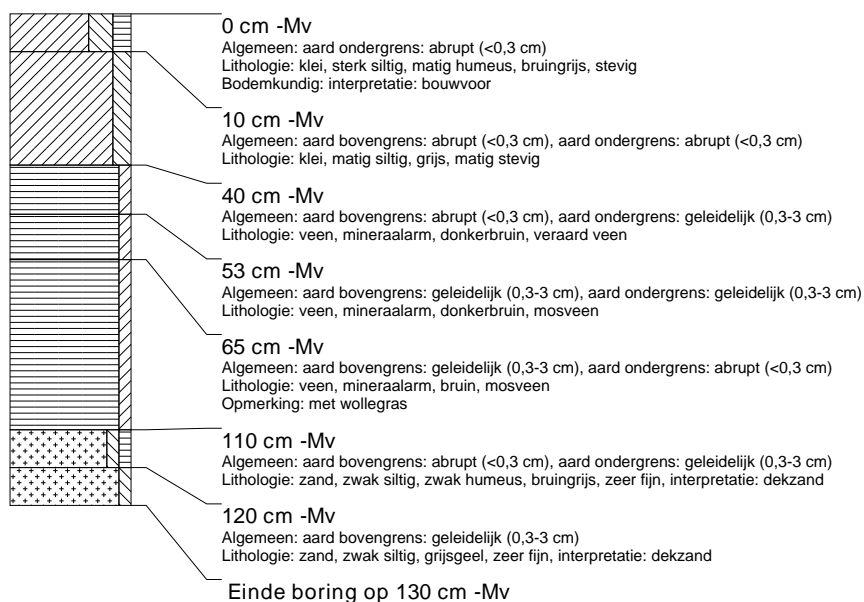
boring: NIJH2-4

beschrijver: DOB/JJ, datum: 26-1-2011, X: 161.982, Y: 549.417, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, plaatsnaam: It Heidenskip, opdrachtgever: Wetterskip Fryslan, uitvoerder: RAAP Noord

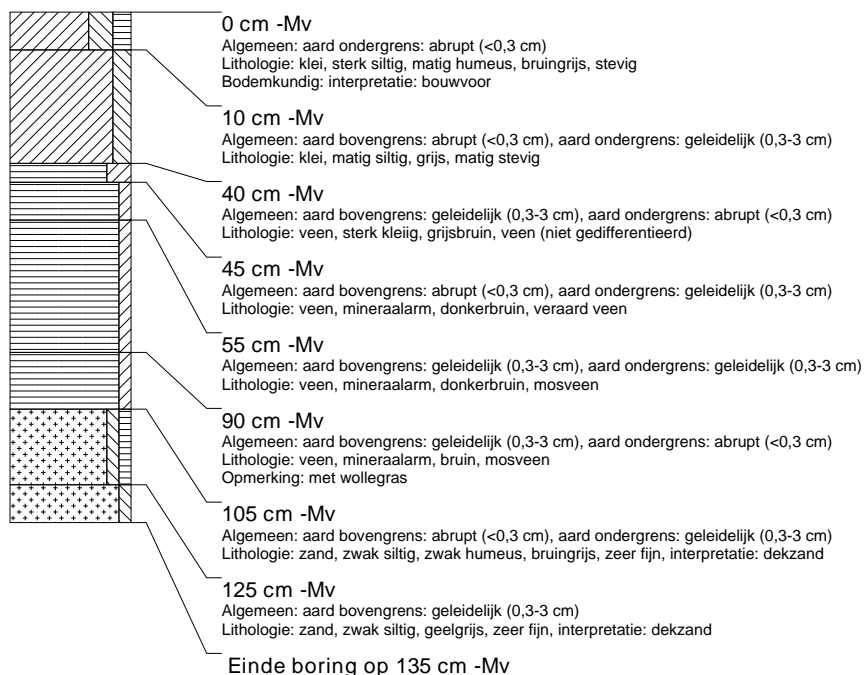
boring: NIJH2-5

beschrijver: DOB/JJ, datum: 26-1-2011, X: 161.987, Y: 549.403, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, plaatsnaam: It Heidenskip, opdrachtgever: Wetterskip Fryslan, uitvoerder: RAAP Noord

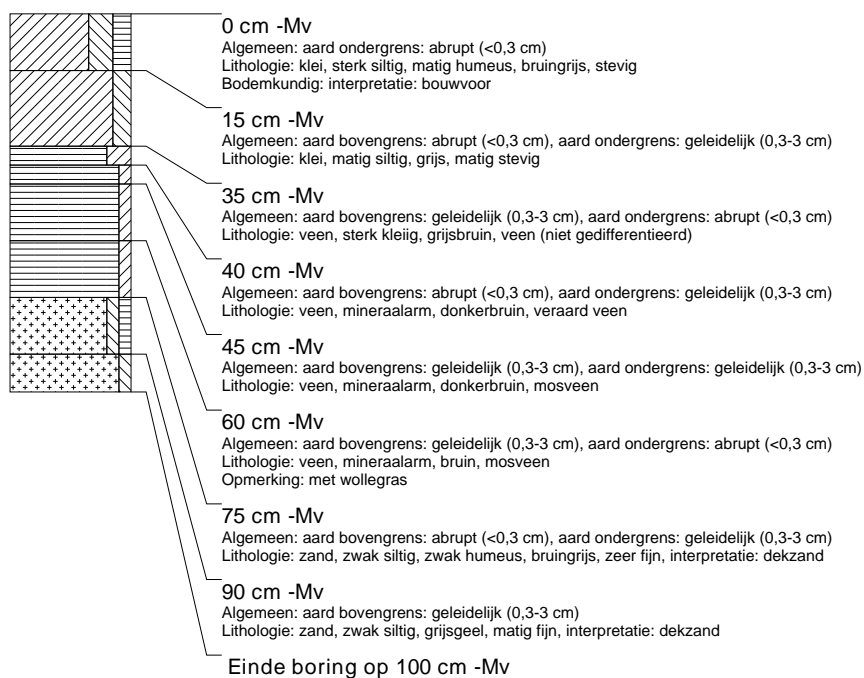
boring: NIJH2-6

beschrijver: DOB/JJ, datum: 26-1-2011, X: 161.992, Y: 549.389, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, plaatsnaam: It Heidenskip, opdrachtgever: Wetterskip Fryslan, uitvoerder: RAAP Noord

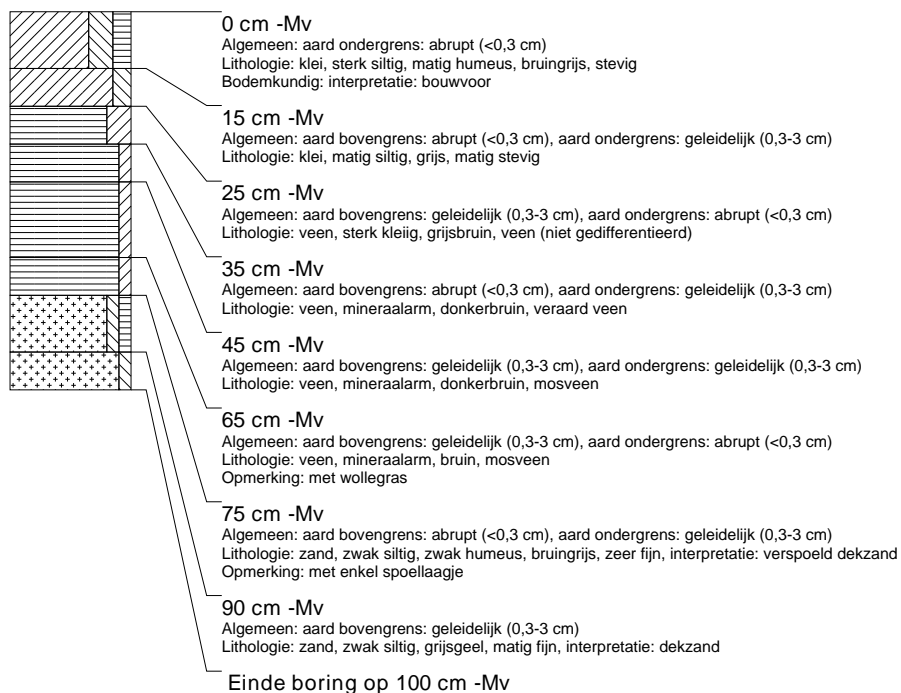
boring: NIJH2-7

beschrijver: DOB/JJ, datum: 26-1-2011, X: 161.998, Y: 549.375, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, plaatsnaam: It Heidenskip, opdrachtgever: Wetterskip Fryslan, uitvoerder: RAAP Noord

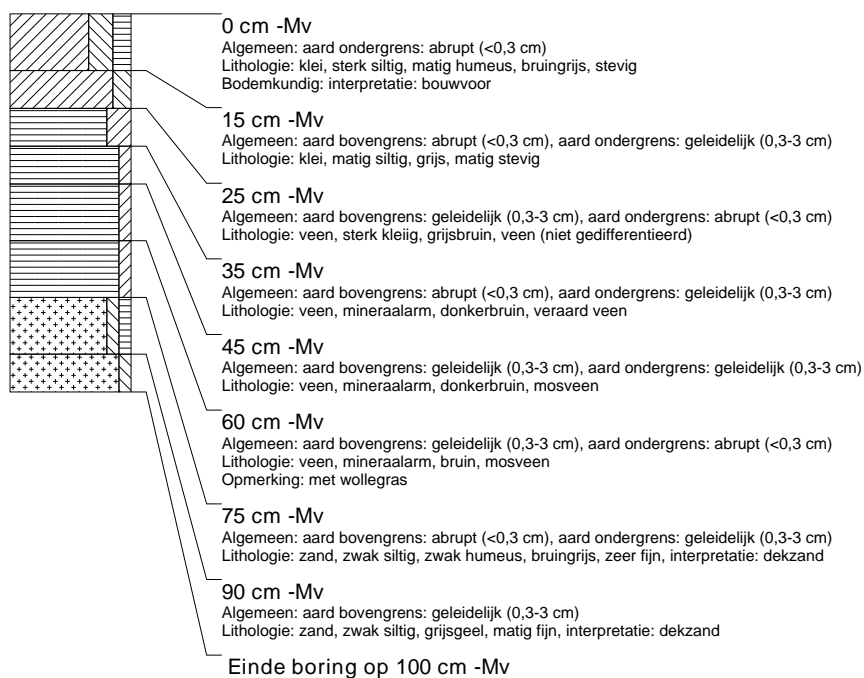
boring: NIJH2-8

beschrijver: DOB/JJ, datum: 26-1-2011, X: 162.004, Y: 549.362, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, plaatsnaam: It Heidenskip, opdrachtgever: Wetterskip Fryslan, uitvoerder: RAAP Noord

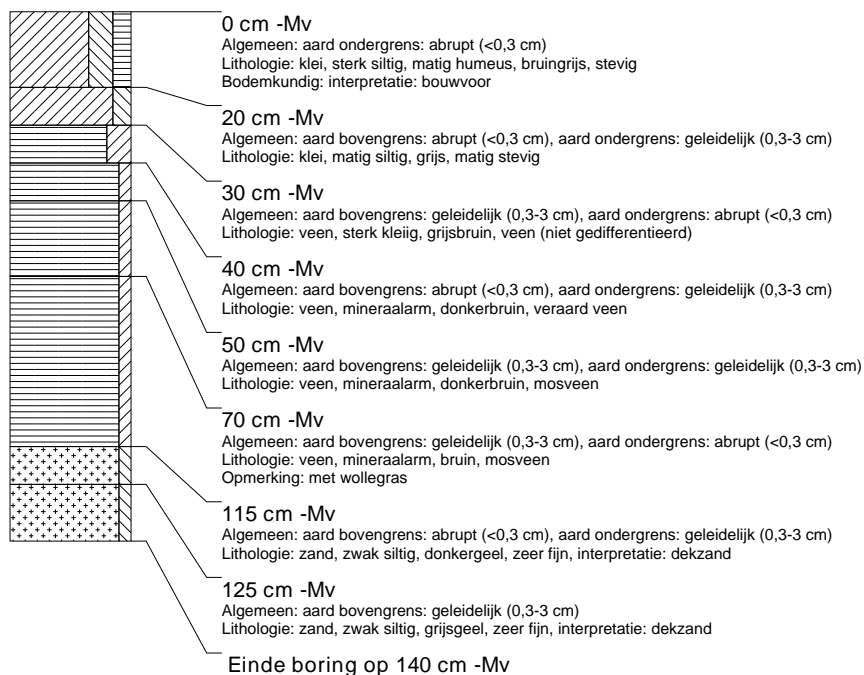
boring: NIJH2-9

beschrijver: DOB/JJ, datum: 26-1-2011, X: 162.009, Y: 549.348, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, plaatsnaam: It Heidenskip, opdrachtgever: Wetterskip Fryslan, uitvoerder: RAAP Noord

boring: NIJH2-10

beschrijver: DOB/JJ, datum: 26-1-2011, X: 162.014, Y: 549.334, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, plaatsnaam: It Heidenskip, opdrachtgever: Wetterskip Fryslan, uitvoerder: RAAP Noord

boring: NIJH2-11

beschrijver: DOB/JJ, datum: 26-1-2011, X: 162.020, Y: 549.319, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, plaatsnaam: It Heidenskip, opdrachtgever: Wetterskip Fryslan, uitvoerder: RAAP Noord

